

Lärares strategier för att motivera elevers lärande i klassrummet

- En kvalitativ intervjustudie

Teachers' strategies to motivate students' learning in the classroom

- A qualitative interview study

Sana Javed

Anette Appelkvist

Handledare: Fredrik Alm

Examinator: Lotta Holme

Sammanfattning

Att motivera elever och då särskilt elever med låg motivation är något som lärare ständigt arbetar med. Motivation är ett komplext ämne som det finns mycket litteratur och forskning kring. Dessutom finns flera motivationsteorier med olika infallsvinklar. Vårt syfte med denna studie är att undersöka vilka uppfattningar lärare har om vad som främjar elevers motivation för lärande. Vi har använt oss av semistrukturerade intervjuer vars syfte är att få en djupare kunskap och erfarenhet av fenomen som i detta fall handlar om fenomenet motivation. Våra informanter är verksamma inom skolans tidigare år, årskurs ett till sex. Genom stöd av fenomenografisk analys fick vi fram vårt resultat. Resultatet vi fick utifrån våra intervjufrågor visade både likheter och skillnader. Lärarna har många liknande uppfattningar över vad som påverkar elevers motivation och om hur de kan motivera elever. De metoder lärarna uppgav för att fånga de lågmotiverade eleverna visade likheter men också skillnader beroende på lärarnas olika roller, som specialpedagog och speciallärare. De framhöll vikten av att fånga elevers intresse och att anpassa undervisningen.

Nyckelord: motivation, lärande, strategier

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Bakgrund	3
3.1 Styrdokument	3
3.3 Motivationsteorier	4
3.4 Motivation och lärande	11
3.5 Låg motivation	13
4. Forskningsmetod	15
4.1 Metod	15
4.2 Metodansats	15
4.3 Datainsamlingsmetod	15
4.4 Urval	16
4.5 Forskningsetiska principer	17
4.6 Genomförande	18
4.7 Analysförfarande	19
5. Resultat	21
5.1 Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?	21
5.1.1 Hur lärare beskriver elever med hög motivation.	21
5.1.1.1 Inre drivkraft och intresse	21
5.1.2 Hur lärare beskriver elever med låg motivation.	22
5.1.2.1 Drivkraft, intresse och låg tilltro till sin egen förmåga	22
5.2 Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?	22
5.2.1 Positiv påverkan	23
5.2.1.1 Hemmets kultur	23
5.2.1.2 Lärarens förväntningar	23
5.2.1.3 Kamrateffekter	23
5.2.1.4 Begriplighet	23
5.2.2 Negativ påverkan	24
5.2.2.1 Hemmets kultur	24
5.2.2.2 Lärarens förväntningar	24
5.2.2.3 Elevers förutsättningar	24
5.2.2.4 Yttre påverkan	24

5.3 Vilken uppfattning har lärare om hur de kan motivera elever?	25
5.3.1 Differentierad undervisning	25
5.3.2 Sociala relationer	25
5.3.3 Synliggöra elevers framsteg	25
5.4 Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika hos elever med låg motivation?	26
5.4.1 Återkoppling	26
5.4.2 Hemmets kultur	26
5.4.3 Anpassningar	27
6. Diskussion	28
6.1 Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?	28
6.2 Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?	29
6.3 Vilken uppfattning har lärare om hur de kan motivera elever?	31
6.4 Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika hos elever med låg motivation?	32
6.5 Metoddiskussion	33
6.5.1 Validitet och reliabilitet	34
7. Slutsats	36
7.1 Summering av resultat	36
7.2 Egna reflektioner	36
Bilaga 1	40
Bilaga 2	41

1. Inledning

Motivation är nyckeln till framgång i skolan. Motivation är ett ämne som har varit av stort intresse för forskare både i teori och praktik. Men det finns fortfarande inget enkelt svar på hur eller på vilket sätt man främjar motivation och drivkraft hos elever i skolan med låg motivation. Att öka motivationen hos elever och använda framgångsrika inlärningsstrategier är viktigt för elever med låg motivation, annars finns det stor risk för att de inte uppnår kunskapskraven. Vi som skrivit denna studie arbetar med elever på låg- och mellanstadiet. Vi undervisar i svenska som andraspråk och matematik respektive lärare i årskurs tre. Att nå elever med låg motivation är något vi och våra kollegor diskuterar och funderar mycket över. Därav väcktes vårt intresse att undersöka hur lärare motiverar elever.

Lärarnas roll för att skapa motiverade elever är av stor betydelse. Skolverket (2020) hävdar att lärarnas tro på sina elevers förmåga och potential samt att deras relation påverkar elevers inställning till skolan och lärandet. Det innebär att om lärarna har låga förväntningar på elevers förmåga presterar eleverna sämre. Det är en stor utmaning för lärare att skapa en bra lärmiljö med varierade undervisningsätt som stöttar och utvecklar elevers motivation samt ge dem alla förutsättningar som de behöver.

Enligt Goita, (2006) har läraren ett komplext ansvar med avseende på att motivera elever. De flesta lärare anser att det finns svårigheter med hur de på bästa sätt kan göra för att motivera elever. I det pedagogiska arbetet som läraren utför inom skolväsendet har motivation en central plats.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vilka uppfattningar lärare har om vad som främjar elevers motivation till lärande. Vårt fokus är att undersöka vilka strategier lärare anser vara framgångsrika för elever med låg motivation. För att uppnå studiens syfte har vi följande frågeställningar:

- Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?
- Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?
- Vilka uppfattningar har lärare om hur de kan motivera elever?
- Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika för elever med låg motivation?

3. Bakgrund

I alla klasser finns det elever med olika grad av motivation. Det finns elever med hög motivation och elever med låg motivation. Låg motivation leder till låga resultat i skolarbetet. Att motivera elever är en mycket stor utmaning för lärare och forskning inom pedagogik visar att elevers motivation minskar med åren (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

I det här avsnittet kommer vi att presentera vad styrdokument, litteratur, motivations teorier, och vad tidigare forskning säger om ämnet motivation och kopplingen till lärande. Vi sökte efter passande litteratur på bibliotek, på Skolverkets hemsida, läroplaner och rekommendationer från vår handledare.

3.1 Styrdokument

Läroplaner förändras genom åren och vi har gjort en kort jämförelse med 1994 års läroplan, Lpo 94 (Skolverket, 1994) och dagens läroplan Lgr 22 (Skolverket, 2022). Vi var intresserade över vad respektive läroplan säger som kan kopplas till ämnet motivation. Vi valde att jämföra Lpo 94 med Lgr 22 där det finns en markant förändring och eftersom Lgr 22 är den aktuella läroplanen.

I båda läroplanerna nämns att olika kunskapsformer bör ges utrymme för att skapa ett lärande och en varierad undervisning för elevernas harmoniska utveckling.

“Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden” (Skolverket, 2022, s. 7).

För att främja elevers lärande har läroplanerna också en samsyn där betoning ligger på att undervisningen ska anpassas till de olika förutsättningar och behov eleven har (Skolverket, 1994: Skolverket, 2022).

“Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla” (Skolverket, 2022, s. 6).

Inom området kunskaper i läroplanerna kan man i de båda läroplanerna läsa att grunden för undervisningen är att skolan ska bidra till att eleverna är utforskande, har nyfikenhet och har en lust att lära (Skolverket, 1994: Skolverket, 2022).

För att skolan ska vara en bra miljö för utveckling och lärande är det flera viktiga aspekter att ta till sig som lärare. En aspekt är att skolan respektfullt ska möta elever för sin personlighet och

sitt arbete. Ytterligare aspekter är att skolan ska ge trygghet för att vilja och få lust till att lära och skapa de bästa förutsättningarna för elevers kunskapsutveckling. Vidare ska skolan stötta hemmet med att skapa självkänsla hos elever. Skolan ska få elever att känna tillfredställelse vid framsteg och få elever att lyckas övervinna svårigheter (Skolverket 2022).

Som lärare har man ett ansvar att förhålla sig till gällande styrdokument. Vi ville undersöka om vi kunde se någon koppling inom ämnet motivation i läroplanernas kapitel om skolans värdegrund och uppdrag. Vid jämförelse mellan läroplanerna Lpo 94 och Lgr 22 och dess snarlika formuleringar gällande en individanpassad, varierad undervisning och skapa lust att lära, som ingår i skolans värdegrund och uppdrag, kan man över tid se detta som en stor del av skolans uppdrag.

3.2 Motivation

“Motivation definieras vanligen som ett inre tillstånd som väcker, styr och upprätthåller beteenden” (Woolfolk & Karlberg, 2015, s. 411).

När psykologer studerat vad som påverkar motivation har de främst fokuserat på frågor som rör vilka val elever gör mellan olika aktiviteter och uppgifter, varför det för vissa elever tar tid att komma igång med sina uppgifter medan andra sätter igång direkt, vilket engagemang elever har för sitt skolarbete, uthållighet och vilken känsla elever har under skolarbetets gång (Woolfolk & Karlberg, 2015).

3.3 Motivationsteorier

Begreppet motivation är inte ett enkelt begrepp som definieras på ett tydligt sätt. Flera teorier har utvecklats och många av dem liknar varandra (Skaalvik & Skaalvik, 2016). I sin bok, *Motivation och lärande*, presenterar de åtta olika teorier kring fenomenet motivation. Nedan presenterar vi vad de innebär. Vi har även valt att använda oss av vad Woolfolk och Karlberg (2015) och vad Lundgren och Lökhölm (2006) skriver om motivationsteorier. Vi presenterar även vad utbildningsforskarna Thomson och Wery (2014) har kommit fram till i sin forskning om motiverande strategier som främjar elever i deras skolarbete.

1. Teori om tron på sin egen kapacitet

Att eleverna har en tro på sin egen kapacitet i skolan innebär vad de själva tror sig ha för möjligheter att utföra olika uppgifter. En del elever kan ha tro på sig själva och andra tvivlar på sin förmåga. Beroende på vilka uppgifter som ska utföras, hur lång tid som ges, vilka hjälpmedel som finns och hur förhållandet som råder i klassrummet varierar elevers tro på sin egen kapacitet. För elevers motivation för skolarbetet har tron på den egna kapaciteten stor betydelse. Tidigare erfarenheter har stor vikt för tron på den egna förmågan. Risker finns att elever med låg förväntning på sig själva snabbt kan tappa motivationen. Vid upprepade tillfällen där erfarenheten är att klara uppgifter stärks tron på den egna förmågan. Det är betydelsefullt att lärandet anpassas utifrån elevernas förutsättningar samtidigt som elever behöver realistiska utmaningar. Vid nya utmaningar lämnas den trygga komfortzonen och eleverna ska arbeta inom sin utvecklingszon. Här är det extra viktigt att eleverna får mycket stöd från lärare eller andra kompetenta vuxna i skolan (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

2. Teori om självvärdering av egna ämneskunskaper

Elevers egen värdering av sina ämneskunskaper är tolkningar av hur bra de är och vilka förutsättningar de har i olika ämnen. Forskning visar att det finns ett samband mellan elevers självvärdering och deras nivå av prestation inom olika skolämnen. Till grund för hur elever tolkar och värderar sina ämneskunskaper ligger social jämförelse som innebär att elever jämför sig med varandra. När eleverna jämför sig med varandra minskar betydelsen för dem att klara själva uppgiften. Fokus blir istället på att klara uppgiften bäst, snabbast eller med minsta ansträngning. Detta gör att klara uppgiften får en ny innebörd. Eleverna får i lägre grad positiva förväntningar på sin egen kapacitet. För elevers värdering av sina egna ämneskunskaper har social jämförelse stor betydelse. För att få elever att minska den sociala jämförelsen är det viktigt att undervisningen är anpassad utifrån elevernas förutsättningar så att de får arbeta med realistiska utmaningar (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

3. Teori om målorientering

Denna teori har sedan de senaste 20 åren setts som den mest framstående av motivationsteorierna. Att elever har olika skäl till att arbeta med skolämnena, eller inte arbeta, och vilken ansträngningsgrad elever väljer att befinna sig på är utgångspunkten för denna teori.

Beroende på elevernas inställning får det stora konsekvenser i undervisningen. Elever kan enligt forskare ha två typer av huvudsakliga orsaker för sin ansträngning. Det är uppgiftsorienterade och ego-orienterade orsaker. En uppgiftsorienterad elev ser det som positivt att anstränga sig, arbeta för att lära sig, klara uppgifter och ser att det är nödvändigt för sin utveckling och har en vilja för att utveckla sin kompetens. Gör eleven misstag ser de det som en del av läroprocessen. En ego-orienterad elev kopplar sina prestationer till ett resultat av sin förmåga. En ego-orienterad elev jämför sin prestation med andra och får då en känsla för sin kompetens. Dessa elevers inställning av att lyckas är att med mindre ansträngning nå bättre eller samma resultat som andra. Gör de fel eller misstag uppfattar de det som skrämmande eller ger upp. I och utanför skolan får elever intryck av vad som är viktigt och blir påverkade på olika sätt. Det gäller att genom realistiska utmaningar, rimliga mål och visa eleverna deras framsteg för att skapa trygghet och få eleverns fokus på sitt lärande. Detta kan leda till att elever i mindre utsträckning tänker på hur de uppfattas av andra (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

När elever får relevant återkoppling på framsteg de gör mot sina mål känner de det meningsfullt att arbeta. Förutsättningen är att målen är realistiska, meningsfulla och har en rimlig svårighetsgrad (Woolfolk & Karlberg, 2015).

4. Teori om förväntningar och värden

Utgångspunkten för denna teori är att elevers motiverade beteende är ett resultat av deras förväntningar på att lyckas och värdet en aktivitet eller ett ämne har för dem. Det som skiljer sig från de ovan nämnda teorierna är att denna är inriktad på vad elever uppfattar om skolämnens värde. Det är främst fyra olika typer av värden som eleverna ser som meningsfulla för deras arbete inom ett skolämne.

- inre värde
- nyttovärde
- personligt värde
- kostnad.

Inre värde innebär att en aktivitet kan ge tillfredsställelse. En aktivitet som ger glädje och positiva känslor. Dessa känslor visas oftast i lek hos barn och även hos vuxna som utövar fritidsintressen. Det uppstår en inre drivkraft hos elever vid upplevelsen av ett inre värde i sitt

skolarbete. Det gäller att lärare hittar undervisningsmetoder som gör skolarbetet så intressant som möjligt så elever hittar ett inre värde med arbetet. Detta genom att elever får utmaningar på sin nivå och får en känsla av att lyckas.

Nyttovärde handlar om att elever kan se samband mellan kunskaper de får i skolan och att de kan komma till nytta för deras framtid. Motivationen till skolarbetet kan öka när elever kan se dessa samband. Denna insikt av samband finns främst bland äldre elever som på gymnasiet där det i hög grad är aktuellt för elever att tänka på utbildning, karriär och framtidsplaner. För många elever är det viktigt att skolämnen är knutet till deras egna intressen som exempelvis nyttan med matematik för att kunna handskas med sina pengar. Elever kan låtas att själva hitta exempel på nyttan med sina kunskaper.

Personligt värde handlar om hur elever ser på sig själva, vilken självbild de har och sin egen identitet. När en elev blir bekräftad som person inom en aktivitet eller inom ett skolämne känns den viktig. När eleven har en positiv självbild inom exempelvis ett skolämne känns det ämnet viktigt för eleven. Det är viktigt att det skapas ett positivt klimat i skolan/klassen och goda sociala relationer på så sätt ökar elevens syn på kunskapers värde.

Kostnad är ett värde som är negativt, som "Vad kostar det att utföra den här aktiviteten?". En kostnad kan vara på olika sätt. Den kan vara på bekostnad av något annat som att eleven inte har tid att umgås med sina vänner på grund av läxor eller att vissa uppgifter är svåra eller tröttsamma så eleven blir omotiverad att lösa dem. Detta kan leda till en negativ självbild, oro och eleven riskerar att bli mer ego-orienterad. För att förbygga den negativa bilden av kostnad kan lärare arbeta för att elever känner att de klarar av olika uppgifter och inte utsätts för onödiga misslyckanden (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

5. Teori om inre och yttre motivation

Skillnaden mellan inre och yttre motivation är att den inre styrs av intresse och något som engagerar elever och den yttre handlar om att arbetet som utförs följs av en form av belöning. Inre motivation uppstår när elever känner att det som ska läras är intressant, roligt och tillfredställande (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

Lundgren och Lökholt (2006) nämner också att den inre motivationen påverkas av det egna intresset och på ett känslomässigt plan, vi gör olika saker för att vi tycker om dem. Vidare

beskriver Skaalvik &Skaalvik (2016) att det är själva aktiviteten som gör det lustfullt inte någon yttre påverkan som beröm eller olika former av belöningar. När den inre motivationen finns uppstår den mest optimala lärsituationen (Skaalvik &Skaalvik, 2016).

Thomson och Weary (2014) menar att motivationen hos elever påverkas av flera olika faktorer som är inre och yttre. Det är bland annat känslor som väcks hos eleven vid framgång och misslyckanden, lärares förväntningar på elever, återkoppling från lärare, bedömningsätt, elevens ansträngning både psykisk och fysisk och elevens egen känsla av att vara okunnig och inkompetent.

Thomson och Weary (2014) skriver i sin artikel om inre och yttre motivation. Elever med egen drivkraft, inre motivation, behöver i mindre utsträckning yttre påverkan som belöningar. Vid yttre motivation får elever belöningar och uppmuntringar i form av exempelvis materiella ting eller beröm verbalt. Yttre motivation kan likna mutor och elevens inre drivkraft kan bli svagare. Den inre motivationen är därför viktig att arbeta med för att den ska bli starkare. Det är viktigt att stärka självbilden och självkänslan hos elever med låg motivation för att undvika en negativ självbild som kan leda till skolk och svårigheter med att fokusera. Att förändra låg motivation är en process som tar tid och genom flertalet framgångsrika upplevelser.

Lärare bör parallellt med att uppmuntra elever till att utveckla deras inre motivation även se till att en form av yttre motivation främjar elevens lärande. För att uppnå detta behöver lärare vara väl insatta i vad det är för faktorer som påverkar motivationen (Woolfolk & Karlberg, 2015).

Lundgren och Lökholt (2006) nämner att det kan vara framgångsrikt att arbeta med yttre motivation. Det finns dock en fara med belöningar vid arbete med yttre motivation. Bli belöningarna slentrianmässiga kan den inre motivationen minska kraftigt och det krävs med tiden allt mer omfattande yttre motivation.

Den yttre motivationen delar Skaalvik &Skaalvik (2016) upp i kontrollerad och autonom motivation. Den kontrollerade yttre motivationen kan beskrivas så som att en elev arbetar för att få en belöning eller för att undvika ett straff. Här kontrolleras eleven av exempelvis en lärare som har en belöning att dela ut eller ett straff. Den kan också beskrivas som att eleven själv känner en press av att lyckas och värderar sig själv. Eleven kan då arbeta av rädsla och känslan av att misslyckas (Skaalvik &Skaalvik, 2016).

Woolfolk & Karlberg (2015) beskriver yttre kontrollerad motivation på liknande sätt. Att känslan av att vara motiverad yttrar sig som att man arbetar mot ett mål på ett energifullt sätt även om uppgiften inte känns meningsfull. Det som styr vår motivation kan bero på drivkrafter vi har inom oss som mål, intressen, rädslor, socialt tryck, förväntningar med mera.

Den autonoma yttre motivationen innebär att eleven ser värdet av vad skolarbetet innebär och har tagit till sig vikten av att lära sig olika ämnen i skolan utan att få någon belöning. För att nå dit är det viktigt att elever känner sig delaktiga, har inflytande och att de själva kan påverka sina handlingar genom frivillighet och egna val (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

I skolan arbetar lärare för att elever ska hitta en inre motivation men det är omöjligt att få alla intresserade av och tycka om alla ämnen i skolan. Istället bör fokus läggas på att få elever att se vilket värde det har genom att arbeta med ämnena i skolan (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

6. Teori om attribution

Teorin om attribution handlar om hur orsaker till olika händelser förklaras. Attribution kan förklaras som när en elev tolkar resultatet av en uppgift som bra eller dåligt. Denna tolkning sker ofta med hjälp av lärare eller av klasskamrater. En känslomässig reaktion som positiv eller negativ uppstår. Därefter uppstår frågor hos eleven om varför det gick som det gick? Speciellt när det gått dåligt uppstår dessa frågor.

Svaren på varför det gick som det gick och orsaker det beror på visar forskning utifrån elever att det främst handlar om inre eller yttre faktorer, kontrollerbarhet och stabilitet. När det gäller inre eller yttre faktorer kan eleven förklara att det beror på något hos eleven själv som sin egen förmåga eller sin ansträngning. Vid yttre faktorer kan det bero på svårighetsgrad på uppgifter som ska utföras, lärares undervisning, tur och andra faktorer som stör. Kontrollerbarhet handlar om när eleven själv kan kontrollera orsaken till resultatet som exempelvis sin egen vilja till ansträngning. Med stabilitet menas att orsaken till ett resultat uppfattas som stabilt tidsmässigt eller om den är föränderlig. Förmågor anser elever vara stabila, det som kan förändras är ansträngningar och strategier.

Hur elever attribuerar sina resultat i skolan kan lärare inte kontrollera men de har ett visst inflytande. Bland annat bör lärare anpassa sin undervisning så elever kan se att deras

ansträngning leder till framsteg. Lärare bör också arbeta med att minska den sociala jämförelsen och hur lärare kommenterar elevers resultat och ger vägledning (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

7. Teori om självkänsla

Att ha självkänsla handlar om att trivas med sig själv, att acceptera sig själv, uppskatta sig själv och respektera sig själv. Även att kunna se sina brister och starka sidor utan att behöva hävda sig gentemot andra handlar om att ha självkänsla. En låg självkänsla kännetecknas av att man är känslig för och reagerar starkt på negativa signaler. En låg självkänsla leder till osäkerhet och mycket fokus läggs på hur andra uppfattar en som person. För att bibehålla en god mental hälsa är en positiv självkänsla viktig. Elevers självkänsla stärks när de är trygga, har en tillhörighet, uppskattas, respekteras för den de är och lever upp till de normer och förväntningar som finns i deras omgivning.

Hot mot en god självkänsla är bland annat alla former för mobbning och uteslutning från ett socialt sammanhang. Att visa svaga prestationer och att inte nå upp till skolämnens mål kan också skada självkänslan hos elever. Elever kan använda sig av olika försvarsmekanismer för att undkomma att sina egna svaga resultat visas för andra och för att de ska förknippas med låg förmåga. Försvarsmekanismerna kan vara att eleven väljer att göra en svag insats, fuska, nedvärdera betydelsen av skolarbetet, dölja sina resultat och visa ett beteende som är utåtagerande.

För lärare gäller det att undvika att elever ser skolan som ett hot. Fokus bör läggas på lärprocessen, att få elever att se det som en naturlig del i att göra fel och att undersöka vad som blivit missförstått och hur det kan göras annorlunda. Att ge eleverna trygghet, goda relationer, visa dem respekt och lyfta deras starka sidor är av stor vikt (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

8. Teori om sociala relationer

I skolan skapas flera sociala relationer. Elever skapar relationer till lärare och till sina klasskamrater och behöver kunna förhålla sig till dem. Relationer har en yttre och en inre dimension där den yttre handlar om vilken påverkan det har på elever hur de blir bemötta. Det är viktigt att de blir bemötta med respekt, vänlighet, inkludering och att det talas gott om eleven från både lärare och klasskamrater. Den inre dimensionen handlar om elevers upplevelse av de

sociala relationerna, acceptans, respekt och inkludering. Andra aspekter är upplevelsen av att känna trygghet, vänlighet och att få hjälp och stöd för sin kunskapsinhämtning.

En god relation mellan elever och lärare är viktig. En stöttande lärare som hjälper eleverna att förstå engagerar och ökar motivationen hos elever. Att elever känner sig omtäckta, bemöts med värme och respekt påverkar också elever till ökad motivation.

Relationen elever emellan utgörs av ett behov av samhörighet. Gruppträck har en stor betydelse för beteende hos barn och ungdomar. Gruppträcket kan utveckla riskbeteende eller det kan visa sig som att barn och ungdomar har/är goda förbilder. Genom klasskamraters attityder och press påverkas motivationen för skolarbetet. Klasskamrater med en positiv syn på skolarbete påverkas motivationen i positiv riktning.

Att skapa goda sociala relationer är krävande och ställer höga krav på lärare. Lyckas lärare få elever att känna det meningsfullt med skolarbetet, ge realistiska utmaningar, vägleda, öka trivseln i skolan och att bedöma elever utifrån sin progression finns förutsättningar till goda sociala relationer (Skaalvik & Skaalvik, 2016). Woolfolk & Karlberg (2015) nämner också vikten av samhörighet för eleven. Känner eleven stöd från lärare, hemmet och vänner ökar motivationen och undervisningen känns meningsfull.

3.4 Motivation och lärande

Fremst handlar lärande om att syssla med det som ligger utanför vår bekvämlighet, det som är okänt och svårt. Här börjar ofta motivationen att tryta och funderingar om det är värt att fortsätta uppstår (Ahlén, 2015). Vidare menar Ahlén (2015) att elever som misslyckas i skolan har för lågt ställda förväntningar eller har stor rädsla över att göra fel. Ytterligare en orsak till att motivationen minskar kan vara att skolan känns abstrakt och meningslös på grund av att elevens och skolans verklighet ligger för lång ifrån varandra. För att komma framåt bör alla elever få möjlighet att lyckas (Ahlén, 2015).

Liberg (2020) uppmärksammar att elever lever under olika villkor och att variationen av olika erfarenheter och kunskaper är stor. Särskilt när det gäller deras uppfattning och förståelse av lärande och kunskaper. Tidigare synsätt på lärande var att elever sågs som tomma eller halvfyllda kärl som skulle fyllas. Den forskning och pedagogik som råder idag visar vikten av att elever har del i ett sammanhang med inflytande i sin skolgång. Dagens skola konkurrerar med

många andra intressen som eleverna har så till den grad att en del elever avstår helt från skolarbetet. Det är viktigt att ställa sig frågan hur en undervisning skapas som engagerar elever för att lägga grunden för mötet mellan lärare, elev och det som ska läras. En stor fråga är hur undervisningen planeras och hur strukturen för undervisningen ser ut för att engagera, motivera och utmana eleverna (Liberg, 2020).

En stor betydelse för lärande är motivation. Eftersom motivation främjar lärande är bristande motivation ett problem i skolan (Skaalvik & Skaalvik, 2016). Motiverade elever är mer engagerade och har större uthållighet när de ställs inför svårare uppgifter. Elever med motivation hittar strategier som är utvecklande för deras lärande. En viktig lärstrategi är genom att be om hjälp då elever i skolan kommer att behöva stöd och vägledning (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

Thomson och Wery (2014) menar att motivation är en process där eleven har förmåga att se värdet av sin ansträngning för klara en uppgift eller ett uppsatt mål och därmed slutför uppgiften eller målet på ett framgångsrikt sätt och kan bekräfta sin egen förmåga och få bekräftelse från andra. Thomson och Weary (2014) har exempel på flera praktiska förslag och tillämpningar för att höja motivationen i klassrummet. Här kommer några exempel.

- Att som lärare vara övertygad om att elever kan lära sig.
- Skapa en utmanande och uppmuntrande lärmiljö som att ha höga men realistiska förväntningar på eleverna.
- Att inte säga “det här är lätt” utan medge att vissa uppgifter är svåra och visa tilltro till eleven.
- Använda självvärdering, eleven jämför sig med sig själv och inte med andra.

Att få elever motiverade till lärande är en utmaning och det finns i huvudsak tre mål för lärare att ta sig an. Det första målet gäller att fånga elevernas intresse och få dem att känna delaktighet i klassens arbete. Det andra målet som är mer långsiktigt innebär att få varje elev att individuellt utveckla ett intresse för skolarbetet och på så sätt utnyttja i att motivation till lärande blir ett personlighetsdrag hos eleven som de har nytta av hela livet. Tredje målet är att få eleverna engagerade kognitivt på ett djupare plan i sitt lärande och få dem mer eftertänksamma (Woolfolk & Karlberg, 2015).

För att få elever delaktiga i sitt lärande nämner Giota (2002) att elever bör få större kontroll över sitt skolarbete. När elever känner större delaktighet i beslut som rör klassen och hur olika arbeten ska utföras ökar deras förmåga att ta ansvar för sitt lärande, intresse och engagemang för skolarbetet Giota (2002). Även Woolfolk och Karlberg (2015) nämner detta och att sambandet mellan elevers självbestämmande, autonomi och elevers intresse, kompetens och kreativitet med mera gäller elever från första klass upp till högre nivåer som universitet.

Valerio (2012) skriver i sin forskning att motivation hos elever är grundläggande för deras lärande. Med lärares hjälp kan motivationen utvecklas och ökas för prestationer i klassrummet. Syftet med hennes forskning är att i egenskap som förstelärare förstå betydelsen av inre motivation för lärande i klassrummet.

Som slutsats nämner Valerio (2012) att som lärare gäller det att ha en pedagogik som hjälper elever till inre motivation och att hitta lusten för att lära. Det innebär att skapa en lärmiljö som passar elevers proximala utvecklingszon. För att nå dit behövs en stödjande lärmiljö med höga förväntningar från läraren i realitet med elevens nivå. Genom att låta elever göra olika val och sätta upp egna mål gör att känslan av inflytande och känslan av att äga sitt lärande ökar motivationen. Lärare är förebilder och att som lärare vara engagerade, entusiasmerande och visa passion för sitt uppdrag för att fånga elevernas intresse har också en stor positiv påverkan för motivationen och lärandet.

3.5 Låg motivation

Skaalvik och Skaalvik (2016) nämner att motivationen hos elever minskar med åren och ger fyra exempel på vad det kan bero på.

1. Äldre elever börjar jämföra sig mer med varandra och om de känner att de når sämre resultat än tidigare och än andra elever kan de börja tappa motivationen för sitt skolarbete.
2. Skolans sätt att bedöma elever förstärker social jämförelse mellan eleverna genom att delge elever hur de presterar i förhållande till varandra.
3. Relationen till lärare är viktig och med åren får elever fler lärare att förhålla sig till. Detta kan leda till ett sämre emotionellt stöd då eleverna inte får närmare kontakt med sina lärare.

4. Äldre elevers behov och önskemål om frihet autonomi och socialtillhörighet ökar och skolan tar oftast inte hänsyn till dessa förändringar. Bli inte elevers behov tillgodosedda i högre utsträckning kan det leda till att elever fokuserar på annat än just skolarbetet.

För att undvika låg motivation hos elever bör det finnas en balans mellan lärare och elev när det gäller lärares förhållningssätt gentemot eleverna. Exempelvis bör lärare fråga elever hur de uppfattar skolan, vad de själva har för tankar om att tillägna sig kunskaper och kompetenser. Lärare bör också ha förståelse för elevers totala livssituation för att kunna nå dem (Giota, 2002). Vidare nämner Giota (2002) att elever med svårigheter skyddar sin självkänsla genom att inte läsa inför prov eller göra läxor. Då kan eleverna själva förklara sitt misslyckande med att de ändå inte läst på.

4. Forskningsmetod

I detta avsnitt presenterar vi den metod som vi har använt vid insamling av data. Den här delen består av metod, metodansats, urval, datainsamlingsmetod och forskningsetiska principer.

4.1 Metod

Vi har använt oss av kvalitativ forskningsmetod för vårt arbete. Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur lärare uppfattar sitt arbete med att skapa motivation för elever. En kvalitativ studie passar när det gäller pedagogisk forskning där betoningen ligger på ord. En kvantitativ forskning fokuserar på kvantifiering med insamling och analys av data. Dessutom är kvalitativ strategi induktiv och tolkande i sin karaktär (Bryman, 2018).

Vidare beskriver Bryman (2018) att det finns olika metoder för att samla in data, det vill säga kvantitativa eller kvalitativ. Anledningen till att välja kvalitativ metod är att det tillämpar sig bäst för att behandla hur människor uttrycker sina tankar, känslor och erfarenheter och därefter kan detta tolkas i relation till kontexten (Bryman, 2018).

4.2 Metodansats

Då vi undersökt lärares uppfattning om ett fenomen – fenomenet motivation tog vi stöd av fenomenografisk metodansats. Fenomenografi innebär att beskriva människors uppfattning av fenomen i sin omvärld och bidrar till förståelse av lärande som pågår hela livet.

Fenomenografiska intervjuer är halvstrukturerade, det är viktigt att intervjuaren får så uttömmande svar som möjligt. För att analysera intervjuerna på ett tillförlitligt sätt är det nödvändigt att spela in och skriva ut dem (Dahlgren & Johansson, 2011).

Vidare beskriver Dahlgren & Johansson (2011) begreppet fenomenografi som ett mål som söker och beskriver människors sätt att förstå ett fenomen i sin omvärld. Larsson (1986) hävdar att fenomen är ett sätt att göra beskrivningar av hur människor uppfattar sin omvärld, en sådan beskrivning kan handla om vad som helst, men i vårt speciella fall handlar det om människors sätt att uppfatta sin omvärld (Larsson, 1986).

4.3 Datainsamlingsmetod

Ordet “intervju” enligt Kvale & Brinkmann (2014) är “mellan två seende” och “mellan två synpunkter”. Intervju är ett samtal mellan två och fler personer som bygger på interaktion. En intervju utförs enligt en intervjuguide som riktar sig mot ett visst tema. Efter genomförandet av

intervjun skrivs den vanligtvis ut, därefter ger det utskrivna materialet hjälp till att utföra en analys (Kvale & Brinkmann 2014).

I vårt examensarbete använder vi oss av den så kallade semistrukturerade/halvstrukturerade livsvärldsintervjun, vars syfte är att få en djupare kunskap och erfarenhet av fenomenen i den levda världen. Intervjuer ger möjlighet att fördjupa sig i ämnet eftersom det går att följa upp svaren med följdfrågor jämfört med andra forskningsmetoder som enkäter eller strukturerade intervjuer (Kvale & Brinkmann 2014).

En mängd av varierande intervjufrågor finns när det gäller att göra en kvalitativ intervju. Kvale (1996) lyfter fram några förslag på det. Exempelvis bakgrundsfrågor, specifika frågor, inledande frågor, uppföljningsfrågor, indirekta frågor samt avslutande frågor. Vi ansåg att med hjälp av de här frågorna kunde de ge oss en bredare och mer rik information om vårt ämne "motivation".

Bryman (2018) lyfter fram att i semistrukturerade intervjuer har vi stor frihet att utforma frågorna på vårt eget sätt. Dessutom behöver inte frågorna komma i samma ordning som i intervjuguiden, även följdfrågor kan ställas av intervjuaren i relation till något som intervjupersonen sagt (Bryman 2018).

4.4 Urval

Bryman (2018) tar upp att forskningsfrågor ska spegla vilken enhet det innebär, att det kan vara personer, dokument och avdelningar som man ska välja ut, frågorna ger alltså vägledning, vilka typer av individer som står i centrum och därför är utvalda. I denna studie valde vi "målstyrt urval" som är ett vanligt urval i kvalitativa undersökningar. Det innebär att urvalet görs utifrån forskningens mål och därför valde vi ut de deltagare som är lämpliga för forskningsfrågor (Bryman, 2018).

Trost (2010) påpekar att kvalitet inom kvalitativa undersökningar måste sättas i prioritet med etiken. Med det menar han att intervjuaren har skyldighet att avgöra om man har fått tillräcklig information för undersökningen från deltagarna och att antal intervjupersoner i arbetet är tillräckliga.

Undersökningen bygger på intervjuer med totalt 12 lärare, vars erfarenheter samt yrkesroll varierar. Våra informanter arbetar på två låg- och mellanstadieskolor i två mellanstora städer i mellersta Sverige. Intervjuerna synliggör lärarnas tankar och erfarenheter om ämnet motivation

och dess relaterade frågor. Nedanför i tabellen (se tabell 1) presenteras lärarnas erfarenheter, titlar, årskurs och undervisningsämne.

Tabell 1

Presentation av de medverkande lärarna i intervjustudien.

Informanter	titel	Verksam som lärare	åk	Undervisningsämne
Anna	specialpedagog	7 år	1-6	svenska
Bodil	specialpedagog	22år	1-6	svenska
Cecilia	speciallärare	22 år	1-6	svenska, SVA, SO
Daniella	speciallärare	23 år	1-6	svenska, matte, SO, NO
Erika	klasslärare	19 år	3	svenska, matte, engelska, SO, NO, bild, teknik
Frida	klasslärare	20 år	3	svenska, SVA, SO, NO
Gabriella	klasslärare	30 år	4	svenska, matte, SO
Hanna	klasslärare	21 år	4	svenska, matte, engelska, SO
Ingela	klasslärare	10 år	5	Svenska, matte, engelska, SO, NO, teknik,
Julia	klasslärare	18 år	5	matte, teknik, NO
Kent	klasslärare	15 år	6	matte, NO
Lydia	klasslärare	8 år	6	svenska, SO, slöjd, idrott

4.5 Forskningsetiska principer

Forskning inom olika områden är viktigt både för individen som samhället för att utvecklas vidare. Att respektera mänskliga rättigheter är viktigt för de som gör forskning. Grundläggande etiska frågor som rör personer som är inblandade i forskning handlar om frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet. Vi följde några etiska principer som Bryman (2018) lyfter fram:

- *Informationskravet:* Det är viktigt att forskaren informerar personer som är inblandade i studien, samt att deltagandet är frivilligt så de får välja om de vill vara med i hela processen eller hoppar av när de vill utan att säga skälet. Även att de får veta vilka delar som ingår i undersökningen. Det är viktigt att deltagarna blir informerade om syftet med intervjuerna och dessutom få detaljerad information om undersökningen (Bryman, 2018).

- *Samtyckeskravet:* Personer som deltar i undersökning har rätt att bestämma om de vill vara med eller inte. Om det finns personer som är under 15 år krävs det ett godkännande av föräldrar eller vårdnadshavare (Bryman, 2018).
- *Konfidentialitetskravet:* Det innebär att deltagarnas personliga uppgifter bör hanteras med konfidentialitet, det vill säga att personlig information ska bevaras på ett säkert sätt så att ingen når dem (Bryman, 2018).
- *Nyttjandekravet:* De data som är insamlad om deltagarna får bara användas för forskningsändamålet. Deltagare informeras om att insamlad data i undersökningen används bara för forskningsändamål och dessutom att den insamlade data tas bort efter undersökningens slut (Bryman, 2018)

I vårt arbete följde vi principerna som beskrivs ovan. Vi informerade våra informanter om principernas innebörd och vad vår studie skulle handla om. Då våra informanter är över 15 år behövdes inget godkännande från vårdnadshavare.

4.6 Genomförande

Vi skickade ett brev (bilaga 1), med en förfrågan om att bli intervjuade och vara en del av vår studie, via e-post till våra tilltänkta informanter. I brevet skrev vi om syftet med vår studie samt vad frågorna under intervjun kommer att handla om. Deltagarna blev också informerade kring forskningsetiska principer. Sedan bokade vi intervjuer med våra utvalda informanter för att genomföra intervjuerna. Intervjuerna genomfördes enskilt på informanternas arbetsplats i ett lugnt rum. Efter att ha skickat brev till de berörda lärarna fick vi veta av en lärare, specialpedagog, att hon inte kunde delta i undersökningen eftersom hon var sjukskriven. Vi använde oss av vår intervjuguide (bilaga 2) och vi spelade in intervjuerna med hjälp av "Röstmemon" på våra mobiltelefoner. Det tog cirka 30 – 45 min att utföra intervjuerna för att få tillräckligt utförliga svar från våra informanter.

Kvale och Brinkman (2014) ger exempel på hur en intervju genomförs och vi använde oss av dem. Intervjun inleddes med en kort presentation om syftet med vårt arbete samt grundläggande etiska principer som vi också skickade med i brevet. Först ställdes bakgrunds- och inledande frågor för att lära känna deltagarna med syfte att få fram detaljerad information om lärarens erfarenhet samt att utveckla en lugn intervjumiljö. Därefter ställdes specificerande frågor och vid behov uppföljningsfrågor, för att fördjupa sig mer i deltagarnas svar. Vi använde oss även av

tystnad för att kunna ge deltagarna möjlighet att fundera och reflektera mer på sitt svar. Intervjun avslutades med på ett bra sätt med hjälp av avslutande frågor.

4.7 Analysförfarande

När vi utförde transkriberingen överförde vi ljudfilerna från telefonen till datorn. Därefter använde vi oss av funktionen transkribera i Word. När intervjun var överförd till text lyssnade vi på ljudfilen och justerade i texten så det stämde överens. Sedan kunde vi sätta igång med att analysera våra intervjuer.

Vi tog stöd av fenomenografi som analysmetod för att bearbeta vår insamlade data. Enligt Dahlgren och Johansson (2011) är metodansatsen fenomenografi utvecklad för att analysera data från individer, framförallt genom semistrukturerade intervjuer. Begreppet fenomenografi innebär att beskriva och analysera människors tankar om olika sorts fenomen i sin omgivning. Vidare hävdar Dahlgren och Johansson (2011) att ”en uppfattning är således ett sätt att förstå något eller ett sätt att erfara något” (2011). Vi tog stöd av analysmodellen som Dahlgren och Johansson beskriver, den består av sju olika steg som blev hjälp i hela processen av vårt insamlat material.

Att bekanta sig med materialet: att läsa information från intervjuerna om och om tills man känner sig bekväm och samtidigt antecknar det viktigaste. Vi lyssnade på intervjuerna flera gånger för att uppmärksamma vad informanterna sa därefter transkriberade vi intervjuerna samt markerade det viktigaste uttalandena med färgpennor som (Dahlgren & Johansson, 2019) beskriver det.

Kondensation: här börjar analysen. Först plockar man fram det viktigaste, mest betydelsefulla genom att klippa ut stycken som grupperas och sedan markera med färgpennor så det blir tydligt. Det finns också dataprogram som man kan använda i kvalitativ analys (Dahlgren & Johansson, 2019). I detta steg gick vi gemensamt igenom intervjuerna över Teams. Vi plockade ut det som var essensen i informanternas svar och sammanställde det i olika grupperingar.

Jämförelse: i detta steg försöker man hitta likheter och skillnader inom materialet.

Fenomenografins primära mål är att hitta skillnader och för detta behöver forskaren också söka likheter. Enligt Dahlgren och Johansson (2019) är det viktigt att markera vilka informanter har sagt vad för att forskarna kan gå tillbaka till intervjufrågor och säkerställa informationen. Här fördjupade vi oss på så sätt detta steg beskrivs ovan.

Gruppering: det kopplas till föregående steg. Forskaren samlar de stycken som har likheter och skillnader och samlar dem i olika grupper. Det underlättar för forskaren att analysera vidare och som i vår studie analysera vilka olika sätt som har mest påverkan på elevers motivation.

Artikulera kategorierna: att artikulera innebär att definiera de olika kategorierna och hitta likheter i de olika passager. I det stadiet är det viktigt att bestämma vart gränsen mellan lika och olika uppfattningar sätts, det vill säga i vilken stor omfattning ska variationerna hamna under samma kategori och när behövs det att skapa en ny kategori. Till exempel om man hittar större likheter än skillnader då presenterar man denna till en kategori (Fejes & Thornberg 2019). Vi har jämfört likheter och skillnader.

Namnge kategorierna: för att göra en tydlig sammanställning av resultat behöver kategorierna olika namn som bildar en förståelse samt att man förstår vad det kan handla om. Fejes & Thornberg (2019) beskriver att "namnge kategorierna" utgör en struktur som blev till hjälp för att göra analysprocessen enkel. Resultat och analys utifrån frågeställningarna utmynnade i olika kategorier som vi namngav.

Kontrastiv fas: i det sista steget är viktigt att granska alla stycken och syftet med detta är att kunna se om alla fått plats i mer än en kategori. Här hittade vi inga fler kategorier än dem vi hade tidigare.

5. Resultat

I den här delen presenterar vi resultatet av intervjustudien som berör vilka uppfattningar våra informanter har utifrån syfte och frågeställningar gällande motivation. Studiens frågeställningar är: *Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation? Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation? Vilka uppfattningar har lärare om hur de kan motivera elever? Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika för elever med låg motivation?* Avsnittet är indelat utifrån de fyra frågeställningarna där vi också namnger de olika kategorier vi fann i respektive frågeställning.

5.1 Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?

Intervjusvaren som kan kopplas till denna frågeställning har vi delat upp i två delar. Första delen handlar om hur lärare beskriver elever med hög motivation. Andra delen handlar om hur lärare beskriver elever med låg motivation. I underrubriker namnges de kategorier vi fann.

5.1.1 Hur lärare beskriver elever med hög motivation.

När vi analyserade intervjusvaren utifrån denna frågeställning fann vi kategorier som *inre drivkraft* och *intresse* som gemensamma och övergripande.

5.1.1.1 Inre drivkraft och intresse

Alla intervjuade lärare beskriver elever med hög motivation som att de har en inre drivkraft och är delaktiga. De är också nyfikna och intresserade av att lära sig nya saker och tar ansvar för sitt arbete. Eleverna med hög motivation säger till när de behöver hjälp. De beskrivs som att de har positiva förväntningar och positiva tankar om skolan.

Nedan redovisar vi ytterligare beskrivningar av elever med hög motivation som framkom.

I följande citat nedan beskriver tre lärare elevers inre drivkraft:

Eleverna är ibland lite krävande för de vill ju ofta ha reda på hur de ska komma vidare till nästa och frågar vad ska jag göra för att en svårare uppgift. (Ingela, lärare i årskurs fem)

Eleverna har ofta betyg som ett mål att uppnå som då ökar motivationen. (Kent, lärare i årskurs sex)

Elever med hög motivation är medvetna över syftet med skolarbetet. (Speciallärare Cecilia)

5.1.2 Hur lärare beskriver elever med låg motivation.

Här fann vi, som i stycket ovan, också kategorier som *drivkraft* och *intresse* men skillnaden här är avsaknad av det. *Låg tilltro till sin egen förmåga* var ytterligare en kategori som utmynnades från intervjuvaren.

5.1.2.1 Drivkraft, intresse och låg tilltro till sin egen förmåga

De intervjuade lärarna beskriver dessa elever som att de inte tycker skolan är viktig samt att de inte har något intresse av att lära sig. De flesta elever har inte tilltro på sin egen förmåga ofta har de en låg självkänsla och lågt självförtroende. Elever med låg motivation beskrivs som att de lättare ger upp, är oengagerade och saknar inre drivkraft.

Hanna och Julia som undervisar i årskurs fyra respektive i årskurs fem tar även upp att lågmotiverade elever ofta inte har förstått vad de gör i skolan. Dessa elever gör saker bara för sakens skull och förstår inte vilka fördelar det ger att öka sitt kunnande.

Bodil och Daniella hade andra infallsvinklar. I citatet nedan beskriver specialpedagogen elever med lågmotivation:

Att eleverna inte ser liksom kopplingen mellan sin prestation och var den leder någonstans. (Bodil, specialpedagog)

Hur Daniella beskriver dessa elever framgår av följande citat:

En anledning till låg motivation kan vara att uppgifter inte är anpassade till elevens nivå. Det kan även bero på att elever kan vara rädda för att misslyckas och därför vågar de inte att utmana sig till att prova nya saker. (Daniella, speciallärare)

5.2 Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?

Intervjuvaren som kan kopplas till denna frågeställning har vi delat upp i två delar, positiv och negativ påverkan. Delarna beskriver vilka uppfattningar lärare har om vad som har en positiv respektive negativ påverkan på elevers motivation. I underrubriker namnges de kategorier vi fann.

5.2.1 Positiv påverkan

I vad som har positiv påverkan fann vi kategorier som *hemmets kultur, lärarens förväntningar, kamrateffekter* och *begriplighet*.

5.2.1.1 Hemmets kultur

Det lärarna samstämmt uppfattar som har fruktbar påverkan för elevers motivation är en positiv inställning till skolan och att de vill prestera bra. Den inställningen menar lärarna grundar sig i hemmen och från goda sociala förhållanden i sin omgivning som ger en inre motivation. Har föräldrarna en positiv bild och pratar positivt om skolan så påverkar det jättemycket.

Frida som undervisar i årskurs tre uppgav betydelsen av stöd hemifrån:

De har ofta bra stöttning hemifrån där vårdnadshavare visar att det är viktigt med skolan. (Frida, lärare i årskurs tre)

5.2.1.2 Lärarens förväntningar

En annan uppfattning lärarna har är att det gäller att ha tilltro och förväntningar på sina elever. Det spelar också en stor roll om eleverna får en bra återkoppling och uppmuntran från lärare som ökar självkänsla och motivation till att vilja prestera.

5.2.1.3 Kamrateffekter

Gabriella som undervisar i årskurs fyra förklarar att en positiv påverkan kan vara från högmotiverade elever som sprider en positiv känsla i klassrummet. Det bygger vidare till hur kulturen i klassrummet ska vara.

Det blir som att så här gör vi i vår klass. Att det blir som att det sprider sig och ja att det blir klassens kultur. Det är så här vi ska vara och då vill man eftersträva det och ingå i den typen av gemenskap. (Gabriella, lärare i årskurs fyra)

I citatet ovan beskriver läraren betydelsen av kamrateffekter.

5.2.1.4 Begriplighet

Båda speciallärarna, Cecilia och Daniella, lägger stor vikt på att om elever känner att skolan är meningsfull, hanterbar och begriplig är förutsättningarna stora för en ökad motivation. Även att elever kämpar trots att det är jobbigt samt att de ser sina egna framsteg nämner speciallärarna också är av stor vikt för den inre drivkraften.

5.2.2 Negativ påverkan

I vad som har negativ påverkan fann vi kategorier som *hemmets kultur, lärarens förväntningar, elevers förutsättningar* och *yttre påverkan*.

5.2.2.1 Hemmets kultur

Även här uppfattar de flesta av lärarna upp att hemmen har stor påverkan. Det påverkar hur man pratar om skolan hemma, kanske ställer vårdnadshavare för höga krav och förväntningar på barnen. Negativa kommentarer från vårdnadshavare kan också ha en negativ påverkan.

5.2.2.2 Lärarens förväntningar

Överlag uppger lärarna vidare att de elever som inte får stöttning, rätt uppmuntran och hjälp från sin omgivning som i skolan och i hemmen kan bli lågmotiverade. Tidigare misslyckanden kan ligga till grund för att det inte är värt att vilja anstränga sig. Det kan finnas en rädsla för att omgivningen ska klanka ner på elevens resultat. Uppgifter kan vara på för hög nivå så eleven känner sig misslyckad och får en negativ självbild och självkänsla. Att känna sig misslyckad kan också bero på jämförelser med andra elever.

5.2.2.3 Elevers förutsättningar

Erika som undervisar i årskurs tre nämner att svårigheter med koncentrationen, läs-och skrivsvårigheter, diagnoser som ADHD och autism kan påverka negativt. Även för vissa elever med ett annat modersmål kan påverka.

5.2.2.4 Yttre påverkan

Ingela och Julia som båda undervisar i årskurs fem tar upp att de starkt tror data-och Tv-spel där barnen får direkt feedback har en negativ påverkan på skolarbetet. Skolan kan inte alls mäta sig på samma sätt med den direktresponser som spel ger och eleverna tycker då att det går för långsamt i skolan.

Alltså man är van att få, spelar man TV spel får man direkt feedback. Nu kan jag det här jag kan "levla" till nästa nivå och nu kan jag det här. Vi i skolan kan inte mäta oss med det. När vi lär oss i skolan är ju saker som du kanske inte ser nyttan med fem minuter efter du har gjort det utan att du kanske ser nyttan väldigt långt fram eller till provet eller vad det kan vara, det tar längre tid. (Ingela, lärare i årskurs fem)

Av citatet ovan framgår Ingelas syn på vad som har en negativ yttre påverkan.

5.3 Vilken uppfattning har lärare om hur de kan motivera elever?

Lärarnas uppfattning över hur de kan motivera elever har de flera gemensamma tankar om. När vi analyserade intervju svaren utifrån denna frågeställning fann vi kategorier som *differentierad undervisning*, *sociala relationer* och *synliggöra elevers framsteg*. I underrubriker namnges de kategorier vi fann.

5.3.1 Differentierad undervisning

Flertalet av lärarna uppger att de skapar en varierad undervisning. De varvar mellan genomgångar, eget arbete, grupparbete, användning av digitala verktyg och differentierar undervisningen så långt det går.

Kent som undervisar i årskurs sex uppger i följande citat hur undervisningen differentieras:

Jag försöker nog varva undervisningen lite. Jag försöker varva, att dels göra lite genomgångar, bjuda på mig själv och våga göra fel ibland. För det gör man. Men det inget att skämmas för, att där räknade jag fel eller här visade jag fel. Och så tror jag är viktigt att visa att jag tycker om det här ämnet, ja jag gillar det. (Kent, lärare i årskurs sex)

5.3.2 Sociala relationer

Lärarna nämner betydelsen av att skapa goda relationer. Viktigt att eleverna känner sig trygga och känner att läraren bryr sig om alla elever i klassen.

Det handlar också om relationer, att skapa en relation med alla elever och lära känna dem vad de drivs av och hur de lär sig samt försöka lägga detta utifrån deras nivå. Blir det för orimliga krav kommer de inte vilja försöka vissa utav dem. (Lydia, lärare i årskurs sex)

I citatet ovan uttrycker Lydia vikten av goda relationer med elever.

För att motivera elever nämner lärarna att de gör undervisningen intressant och lustfylld, visa att man själv tycker om att undervisa för att öka motivationen hos eleverna. Lärarna lyfter också vikten av att eleverna känner att de lyckas och får beröm för sina framsteg, låta eleverna berätta hur de gjorde för att lyckas för att få insikt över sitt lärande.

5.3.3 Synliggöra elevers framsteg

Speciallärarna Cecilia och Daniella tar båda upp att det är framgångsrikt att tillsammans med eleven jämföra tidigare arbeten och visa på elevens utveckling. Det gäller också att stärka eleven

även om utvecklingen är liten och synliggöra den konkret och så ofta som möjligt. Båda speciallärarna nämner att de använder sig av visuella hjälpmedel som bildschema och timer. När eleven ser att träningen ger resultat menar de att motivationen ökar.

Specialpedagogen Bodil svarade att hon arbetar med barn som har svårigheter. Då är det extra viktigt att checka av vad de behöver träna på, att eleven är medveten även om det är kämpigt men att visa utvecklingen de faktiskt gör. Att lyssna på eleven, vara rak och ärlig med vad som är hinder och hur vi kan jobba bort dem. När eleverna kämpar får de som en belöning göra roliga saker vilket kan öka motivationen.

5.4 Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika hos elever med låg motivation?

När vi analyserade intervju svaren utifrån denna frågeställning fann vi kategorier som *återkoppling*, *hemmets kultur* och *anpassningar*. I underrubriker namnges de kategorier vi fann.

5.4.1 Återkoppling

Även här har lärarna gemensamma tankar. De ger positiv feedback och visar framsteg som eleverna gör. För de lågmotiverade eleverna är det viktigt att försöka skapa ett sammanhang med något de tycker är intressant. Som exempelvis om eleven bara är intresserad av ett särskilt ämne och hitta arbete som passar. Att vara mer personlig med de eleverna och försöka ta reda på vad just de är intresserade av genom enskilda samtal och försöka hitta en lösning. Vidare nämner våra intervjuade lärare att noggrant uppmärksamma de steg eleverna tar och att de elever som inte har samma tempo får känslan av att vara sedda.

5.4.2 Hemmets kultur

Flera av lärarna uttryckte att det är viktigt med ett bra samarbete med vårdnadshavare och ha täta uppföljningar speciellt hos de eleverna med låg motivation, en av dem sa:

Det är viktigt med ett bra samarbete med föräldrarna och ha täta uppföljningar.

(Gabriella, lärare i årskurs fyra)

I citatet nedan bekräftar Hanna, lärare i årskurs fyra, att ett bra samarbete kan vara framgångsrikt för de lågmotiverade eleverna:

Det är jätteviktigt att barnen förstår att jag och mamma och pappa samarbetar att föräldrarna förstår att jag är på deras sida, att det är liksom aldrig får bli det har vi mot

dem utan man behöver ju skapa den relationen med dem också, speciellt där med lågmotiverade elever det blir jättejätte viktigt. (Hanna, lärare i årskurs fyra)

Till skillnad från citaten ovan berättade Lydia, lärare i årskurs sex, vilken följd det kan bli om eleverna inte har stöttande vårdnadshavare:

Har föräldrarna inte en positiv syn på skolan kommer barnen inte heller ha detta, oftast. Har inte föräldrarna en förväntan på sina barn eller en stöttande roll till dem så kommer detta också att påverka elevernas skolprestation. Eleven kommer då ha mindre motivation till att vilja lära sig något. (Lydia, lärare i årskurs sex)

5.4.3 Anpassningar

Att snabbt göra anpassningar som att ge lågmotiverade elever nivåanpassade läxor, anpassa uppgifterna på elevernas nivå och inte presentera så stora arbetsområden utan ta lite i taget. Flera lyfter att man som lärare inte ska ha för höga krav på dessa elever men ändå visa att det finns en förväntan på dem.

6. Diskussion

I detta avsnitt presenteras studiens resultat i förhållande till våra frågeställningar som handlar om lärares uppfattningar om vad som främjar motivationen hos elever med fokus på framgångsrika strategier. Vi diskuterar detta även i förhållande till den teoretiska bakgrund vi tidigare presenterat.

Frågeställningar vi använde oss av för att få svar i vår studie är följande:

- Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?
- Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?
- Vilka uppfattningar har lärare om hur de kan motivera elever?
- Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika för elever med låg motivation?

6.1 Hur beskriver lärare elever med hög respektive låg motivation?

Utifrån denna frågeställning fick vi fram kategorier som *inre drivkraft* och *intresse* på det sätt lärarna beskriver elever med hög motivation. Här beskriver lärarna att högmotiverade elever har en inre drivkraft och har en vilja att lära sig nya saker. Det gäller att lärare hittar undervisningsmetoder som gör skolarbetet så intressant som möjligt så elever hittar ett inre värde med arbetet (Skaalvik & Skaalvik, 2016).

Där lärarna beskriver elever med låg motivation fick vi också fram kategorierna *drivkraft* och *intresse* men att eleverna i detta fall har brist på det. *Låg tilltro till sin egen förmåga* var också en kategori som förklarar elevers låga motivation. Som Thomson och Weary (2014) beskriver i sin forskning är det viktigt att stärka självbilden och självkänslan hos elever med låg motivation för att undvika en negativ självbild som kan leda till skolk och svårigheter med att fokusera.

Skillnaden vi ser mellan hur lärarna beskriver elever med hög respektive låg motivation är att eleverna med hög motivation är nyfikna och är intresserade av att lära sig nya saker. Elever med låg motivation beskrivs som att de saknar en inre drivkraft och inte har något intresse av att lära sig saker och har ingen eller låg tilltro till sin egen förmåga. De har heller inte förstått vad de gör i skolan och ser inte nyttan med att öka sitt kunnande. Så som lärarna beskriver hög- och lågmotiverade elever har vi själva erfarenhet av. Vi har själva ställt oss frågan över hur vi kan öka elevers drivkraft som leder till lust att lära. Skaalvik & Skaalvik (2016) tar upp i sin teori *förväntningar och värden* ett nyttovärde som handlar om att elever kan se samband mellan

kunskaper de får i skolan och att de kan komma till nytta för deras framtid. Motivationen till skolarbetet kan öka när elever kan se dessa samband.

6.2 Vilka uppfattningar har lärare om vad som påverkar elevers motivation?

Utifrån denna frågeställning fick vi fram kategorier som *hemmets kultur, lärarens förväntningar, kamrateffekter, begriplighet, elevers förutsättningar* och *yttre påverkan*.

Skaalvik och Skaalvik (2016) beskriver i sina teorier att det är betydelsefullt att lärandet anpassas utifrån elevernas förutsättningar. De intervjuade lärarna nämner också det och menar att det har en stor betydelse att skolan är meningsfull och att uppgifter inte ska vara på för hög nivå. Lärarna nämner att samtidigt ska eleverna förstå att det finns en förväntan på dem och menar att elever som inte har tilltro till sin egen förmåga ofta har en låg självkänsla och lågt självförtroende. Vid samtal med våra kollegor och från våra egna erfarenheter har vi uppmärksammat att det är svårt att göra anpassningar på rätt nivå samt få tiden att räcka till för dessa elever. På våra arbetsplatser har vi specialpedagoger och speciallärare. Vi upplever att dem är till stor hjälp för elever som är lågmotiverade eller för elever som är i behov av annat extra stöd. Elever med låg motivation beskrivs som att de lättare ger upp, är oengagerade och saknar inre drivkraft vilket Skaalvik och Skaalvik (2016) beskriver som att elever med låg förväntning på sig själva snabbt kan tappa motivationen.

Som Liberg (2020) nämner konkurrerar dagens skola med många andra intressen som eleverna har så till den grad att en del elever avstår helt från skolarbetet. Lärarna Ingela och Julia från årskurs fem tar båda upp att de starkt tror data-och Tv-spel där barnen får direkt feedback har en negativ påverkan på skolarbetet. Skolan kan inte alls mäta sig på samma sätt med den direktresponser som spel ger och eleverna tycker då att det går för långsamt i skolan. Funderingar vi fått är om lärare i skolan skulle kunna använda sig av elevers intresse för data- och tv-spel som exempelvis Minecraft (matematik) för att få eleverna mer engagerade i skolarbetet.

Liberg (2020) uppmärksammar att elever lever under olika villkor och att variationen av olika erfarenheter och kunskaper är stor. Särskilt när det gäller sin uppfattning och förståelse av lärande och kunskaper. Det lärarna samstämmt uppfattar som har fruktbar påverkan för elevers motivation är en positiv inställning till skolan och att de vill prestera bra. Den inställningen menar lärarna grundar sig i hemmen och från goda sociala förhållanden i sin omgivning som ger

en inre motivation. Har föräldrarna en positiv bild och pratar positivt om skolan så påverkar det. Giota (2020) lyfter också att lärare bör ha förståelse för elevers totala livssituation för att kunna nå dem.

Thomson och Wery (2014) menar att motivationen hos elever påverkas av flera olika faktorer som är inre och yttre. Det är bland annat känslor som väcks hos eleven vid framgång och misslyckanden, lärares förväntningar på elever, återkoppling från lärare, bedömningsätt, elevens ansträngning både psykisk och fysisk och elevens egen känsla av att vara okunnig och inkompetent. Woolfolk & Karlberg (2015) menar att vara motiverad kan definieras som inre och yttre motivation. Den inre förknippas oftast med att det finns ett eget intresse som driver framåt och att arbetet görs av egen vilja.

Överlag uppger lärarna vidare att de elever som inte får stöttning, rätt uppmuntran och hjälp från sin omgivning som i skolan och i hemmen kan bli lågmotiverade. Tidigare misslyckanden kan ligga till grund för att det inte är värt att vilja anstränga sig. Det kan finnas en rädsla för att omgivningen ska klanka ner på elevens resultat. Woolfolk & Karlberg (2015) menar att det som styr vår motivation kan bero på drivkrafter vi har inom oss som mål, intressen, rädslor, socialt tryck, förväntningar med mer.

Skaalvik och Skaalvik (2016) påpekar att en god relation mellan elever och lärare är viktig. En stöttande lärare som hjälper eleverna att förstå engagerar och ökar motivationen hos elever. Att elever känner sig omtyckta, bemöts med värme och respekt påverkar också elever till ökad motivation. Lärarna beskriver det som viktigt att eleverna känner sig trygga och känner att läraren bryr sig om alla elever i klassen. Gabriella som undervisar i årskurs fyra förklarar att en positiv påverkan kan vara från högmotiverade elever som sprider en positiv känsla i klassrummet. Det bygger vidare på hur kulturen i klassrummet ska vara.

Att göra undervisningen intressant och lustfylld och visa att man själv tycker om att undervisa ökar motivationen hos eleverna. Lärarna lyfter också vikten av att eleverna känner att de lyckas och får beröm för sina framsteg, låta eleverna berätta hur de gjorde för att lyckas för att få insikt i sitt lärande. Valerio (2012) nämner att som lärare gäller det att ha en pedagogik som hjälper elever till inre motivation och att hitta lusten för att lära. Det innebär att skapa en lärmiljö som passar elevers proximala utvecklingszon.

En skillnad vi hittade när det gäller vad som påverkar elevers motivation är hos speciallärarna Cecilia och Daniella. De lägger specifikt stor vikt vid att om elever känner skolan som meningsfull, hanterbar och begriplig är förutsättningarna stora för en ökad motivation. Även att elever kämpar trots att det är jobbigt samt att de ser sina egna framsteg nämner speciallärarna också är av stor vikt för den inre drivkraften.

6.3 Vilken uppfattning har lärare om hur de kan motivera elever?

Utifrån denna frågeställning fick vi fram kategorier som *differentierad undervisning*, *relationens betydelse* och *synliggöra elevers framsteg*.

Det är mycket viktigt att ställa sig frågan hur en undervisning skapas som engagerar elever för att lägga grunden för mötet mellan lärare, elev och det som ska läras. En stor fråga är hur undervisningen planeras och hur strukturen för undervisningen ser ut för att engagera, motivera och utmana eleverna (Liberg, 2020). Skaalvik och Skaalvik (2016) hävdar att lärare bör hitta undervisningsmetoder som gör skolarbetet så intressant som möjligt så elever hittar ett inre värde med arbetet. Flertalet av lärarna vi intervjuade svarade att de skapar en varierad undervisning. De varvar mellan genomgångar, eget arbete, grupparbete, användning av digitala verktyg och differentiera undervisningen så långt det går. Vidare uppgav lärarna betydelsen av att skapa goda relationer.

För att få elever delaktiga i sitt lärande nämner Giota (2002) att elever bör få större kontroll över sitt skolarbete. När elever känner större delaktighet i beslut som rör klassen och hur olika arbeten ska utföras ökar deras förmåga att ta ansvar för sitt lärande, intresse och engagemang för skolarbetet (Giota 2002). Lärarna lyfter vikten av att eleverna känner att de lyckas och får beröm för sina framsteg och låta eleverna berätta hur de gjorde för att lyckas för att få insikt i sitt lärande. Även Skolverket (2022) belyser att skolan ska få elever att känna tillfredsställelse vid framsteg och att elever lyckas övervinna svårigheter.

Lärarna nämner vidare att göra undervisningen intressant och lustfylld och visa att man själv som lärare tycker om att undervisa för att öka motivationen hos eleverna. Valerio (2012) bekräftar med sin forskning att lärare är förebilder och att man som lärare bör vara engagerad, entusiasmerande och visa passion för sitt uppdrag för att fånga elevernas intresse. Detta har en stor positiv påverkan för motivationen och lärandet.

Speciallärarna Cecilia och Daniella tar båda upp att det är framgångsrikt att tillsammans med eleven jämföra tidigare arbeten och visa på elevens utveckling. Thomson och Wery (2014) ger praktiska exempel i sin forskning när det handlar om att öka motivationen. Ett av dem är att använda självvärdering, eleven jämför sig med sig själv och inte med andra.

Woolfolk och Karlberg (2015) belyser att när eleven ser att träningen ger resultat menar de att motivationen ökar. Att få elever motiverade till lärande är en utmaning. Det gäller att fånga elevernas intresse och få dem att känna delaktighet i klassens arbete. Vidare gäller det också att få varje elev att individuellt utveckla ett intresse för skolarbetet som utmynnar i att motivation till lärande blir ett personlighetsdrag hos eleven som de har nytta av hela livet. Båda speciallärarna nämner att det gäller att stärka eleven även om utvecklingen är liten och synliggöra den konkret och så ofta som möjligt. De beskriver att de använder sig av visuella hjälpmedel som bildschema och timer som kan hjälpa till för ökad motivation.

Elever med motivation hittar strategier som är utvecklande för deras lärande. En viktig lärstrategi är genom att be om hjälp då elever kommer att behöva stöd och vägledning (Skaalvik & Skaalvik, 2016). Specialpedagogen Bodil svarade att hon arbetar med barn som har svårigheter. Då är det extra viktigt att identifiera vad de behöver träna på, att eleven är medveten även om det är kämpigt men att visa utvecklingen de faktiskt når. Att lyssna på eleven, vara rak och ärlig med vad som är hinder och hur vi kan jobba bort dem. När eleverna kämpar får de som en belöning göra roliga saker vilket kan öka motivationen.

Här skiljer sig specialpedagog Bodil och speciallärarna Cecilia och Daniella då de arbetar med barn i svårigheter och därför specifikt nämner sina uppfattningar över hur de kan motivera elever.

6.4 Vilka strategier uppger lärare som mest framgångsrika hos elever med låg motivation?

Utifrån denna frågeställning fick vi fram kategorier som *återkoppling*, *hemmets kultur* och *anpassningar*.

Lärarna beskriver att de ger positiv feedback och visar framsteg som eleverna gör. Woolfolk och Karlberg (2015) säger att när elever får relevant återkoppling på framsteg de gör mot sina mål känner de det meningsfullt att arbeta. Förutsättningen är att målen är realistiska, meningsfulla och har en rimlig svårighetsgrad.

Som Skaalvik & Skaalvik (2016) beskriver i teorin om *inre och yttre motivation* uppstår inre motivation när elever känner att det som ska läras är intressant, roligt och tillfredställande. Våra intervjuade lärare uppger att för de lågmotiverade eleverna är det viktigt att försöka skapa ett sammanhang med något de tycker är intressant. Som exempelvis om eleven bara är intresserad av ett särskilt ämne och hitta arbete som passar. Valerio (2012) nämner i sin forskning att lärare är förebilder och att som lärare vara engagerade, entusiasmerande och visa passion för sitt uppdrag för att fånga elevernas intresse har också en stor positiv påverkan för motivationen och lärandet.

Vidare nämner våra intervjuade lärare att noggrant uppmärksamma de steg eleverna tar och att de elever som inte har samma tempo får känslan av att vara sedda. För att höja motivationen lyfter Thomson och Weary (2014) ett exempel som är att visa tilltro till eleven och medge att vissa uppgifter är svåra och att inte säga "det här är lätt".

En strategi utifrån lärarnas svar är att snabbt göra anpassningar som att ge lågmotiverade elever andra läxor, anpassa uppgifterna på elevernas nivå och inte presentera så stora arbetsområden utan ta lite i taget. Flera lyfter att man som lärare inte ska ha för höga krav på dessa elever men ändå visa att det finns en förväntan på dem. Giota (2002) nämner att lärare bör fråga elever hur de uppfattar skolan, vad de själva har för tankar om att tillägna sig kunskaper och kompetenser.

För att undvika låg motivation hos elever bör det finnas en balans mellan lärare och elev när det gäller lärares förhållningssätt gentemot eleverna (Giota, 2002). I intervju svaren framkom det att man som lärare ska vara mer personlig med de eleverna och försöka ta reda på vad just de är intresserade av genom enskilda samtal och försöka hitta en lösning. Woolfolk & Karlberg (2015) nämner också vikten av samhörighet för eleven. Känner eleven stöd från lärare, hemmet och vänner ökar motivationen och undervisningen känns meningsfull.

6.5 Metoddiskussion

Vår studie bygger på att få information om fenomenet *motivation* och dess betydelse för lärande. Vi valde därför att genomföra en kvalitativ undersökning vars syfte var att få en mer heltäckande redovisning utifrån informanternas tankar, erfarenheter och uppfattningar kring motivationsämnet. Lärarnas erfarenhet sträcker sig mellan 7 till 30 år och alla utvalda lärare är yrkesverksamma inom grundskolan upp till årskurs sex och de undervisar inom olika ämnen. Vi valde även att intervjua speciallärare och specialpedagoger för att få deras tankar och

uppfattningar om ämnet motivation. De har ibland en annan synvinkel och kan stötta övriga lärare med sina kunskaper.

Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer då vårt syfte var att få djupa och utförliga svar om fenomenet motivation. Med hjälp av vår intervjuguide, inledande frågor och följdfrågor fick vi fördjupande information om ämnet som Kvale och Brinkman (2014) beskriver.

Intervjuerna genomförde vi på plats på de skolor våra informanter arbetar på. Vi använde oss av våra mobiltelefoner när vi spelade in intervjuerna. En intervjusituation kan kännas obekvämt så vi valde att ta oss till våra informanter i deras trygga miljö. Vi upplevde det som positivt att träffa våra informanter och få en fysisk kontakt. Transkriberingen utförde vi smidigt med hjälp av att ladda upp ljudfilen till funktionen transkribera i Word. Vi fick ändå lyssna av varje intervju för att rätta till den automatiska transkriberingen. Trots detta upplevde vi det ändå som en bra metod.

Analysmetoden vi tog stöd av var fenomenografi eftersom den passar till vår studie där vi undersöker lärares tankar/uppfattningar om fenomenet motivation. För vårt insamlade material tog vi även stöd av de sju stegen som Dahlgren och Johansson (2011) beskriver. När vi analyserade vår insamlade data från intervjuerna och letade efter likheter och skillnader använde vi oss av analysmodellen inom fenomenografisk metodansats. Framför allt steg tre, *jämförelse*, var till hjälp för att hitta likheter och skillnader i vårt material som är det primära målet inom fenomenografi. Det var ett tidsödande arbete med att analysera och kategorisera vårt insamlade material. Men i slutändan var det till stor hjälp när vi skulle sammanställa resultatet av intervjusvaren.

6.5.1 Validitet och reliabilitet

Bryman (2018) beskriver två kriterier som forskaren kan ta nytta av i sin bedömning samt presentera kvalitativ undersökning; validitet och reliabilitet. Vidare hävdar Bryman (2018) och Hartmann (2003) att forskarna bör veta innebörden av de två kriterierna och dess användning i sin studie och resultat. De två begreppen spelar nämligen stor roll i en undersökning.

Begreppet reliabilitet handlar om att resultaten är desamma när undersökningen upprepas, eller om resultaten påverkas av arbiträr eller tillfälliga förhållanden. Begreppet validitet innebär att slutsatser utifrån en undersökning hänger ihop eller inte och om man mäter det som är avsett att mäta. I kvalitativ undersökning enligt Bryman (2018) är begreppen validitet och reliabilitet inte uppenbart att använda sig av, som det gör i en kvantitetundersökning.

När det gäller att använda begreppet reliabilitet i vår studie så använde vi oss samma intervjufrågor till alla våra informanter och alla intervjuerna inspelades. Dessutom fick intervjupersonerna liknande följdfrågor som hörde till ämnet. Validitet kan man se genom att vårt forskningsmaterial har med ämnet vi undersöker, som är “Lärares strategier att motivera elever för lärande i klassrummet”, och är relevant med våra frågeställningar.

7. Slutsats

I detta avsnitt summerar vi resultatet från vår studie och avslutar med egna reflektioner.

7.1 Summering av resultat

I vår intervjustudie undersökte vi lärares uppfattningar om vad som främjar elevers motivation till lärande. Vårt fokus var att undersöka vilka strategier lärare använder sig av för att öka motivationen hos lågmotiverade elever.

Resultatet om vad som uppfattas som främjar elevers motivation till lärande visar till största del vara kopplat till hemmets betydelse, lärarens förväntningar, kamrateffekter och begriplighet. Finns det stöttning hemifrån, tilltro och förväntningar på sina elever, positiv känsla i klassen och att få elever att känna skolan som meningsfull finns alla förutsättningar för elever att lyckas.

Det vi fick fram i resultatet som uppfattas ha negativ påverkan var hemmets kultur, lärarens förväntningar, elevers förutsättningar och yttre påverkan. Är inte relationen till hemmen god kan eleverna påverkas negativt. Får eleverna inte den stöttning de behöver eller får för höga krav ställda på sig kan motivationen minska. Ett gott samarbete med hemmet kan ha en stor betydelse. Har elever svårigheter med inläring kan det också påverka negativt. En stark negativ yttre påverkan kan vara kopplat till elevers spelande där de får direktrespons och det kan inte skolan mäta sig med.

Resultatet vi fick fram om vilka strategier lärare anser är framgångsrika för att öka motivationen hos lågmotiverade elever var återkoppling och anpassningar. Att ge positiv feedback, visa elevers framsteg och försöka väcka intresse kan ha en effekt för ökad motivation. När elever som är i behov av en anpassad undervisning tillgodoses kan deras motivation öka.

7.2 Egna reflektioner

För oss kändes det viktigt att göra en studie om något som vi kommer att ha nytta av i vårt arbete som lärare. Ämnet motivation och att kämpa med omotiverade elever är något som förekommer i det dagliga arbetet i mindre eller större utsträckning. Därför anser vi att denna studie om lärares strategier att motivera elever för lärande är viktig. Att hitta arbetssätt för att motivera elever och vad som ligger bakom lågmotiverade elever är diskussioner som förekommer på våra nuvarande arbetsplatser. Som en av våra informanter sa:

Man får göra speciallösningar för de lågmotiverade. Men det är jätteklurigt, tycker jag och ibland brister ju tålamodet och man bara säger så här; Ja, men det står i läroplanen att vi ska göra det här, så nu ska vi göra det. Så kan det vara de mindre bra dagarna.
(Ingela, lärare i årskurs 5)

Det har forskats mycket kring ämnet motivation och det finns ingen enkel eller tydlig definition. Samhället är ständigt föränderligt och därför tänker vi att det är viktigt att hålla forskningen om motivation levande.

I vår undersökning blev vi uppmärksammade på att ämnet motivation är något som ständigt diskuteras lärare emellan. Våra informanter uppgav många och liknande sätt att arbeta för att skapa motivation och som lärare har man en betydande roll. Det är viktigt med goda relationer mellan lärare -elev och lärare -vårdnadshavare. Vi blev även uppmärksammade på att speciallärare och specialpedagog ibland har en annan infallsvinkel då de oftast arbetar med elever som har någon svårighet eller funktionsvariation.

Som lärarna Ingela och Julia och även Liberg (2020) nämner konkurrerar dagens skola med många andra intressen som data-och Tv-spel där barnen får direkt feedback. Skolan har svårt att mäta sig med den direktresponser som spel ger. Utifrån vår erfarenhet kan detta påverka i så stor grad att elever väljer bort skolarbetet och en fara för att bli hemmasittare finns. Som vi tidigare nämnt har vi funderat över hur skolan skulle kunna använda sig av elevers intresse för data- och tv-spel. Exempelvis att använda Minecraft (matematik) för att få eleverna mer engagerade i skolarbetet. Vi har ingen egen erfarenhet av det. Däremot har läst och uppmärksammat att just Minecraft används i olika skolsammanhang men vi vet inte på vilket sätt det kan vara framgångsrikt. Det kan vara intressant att sätta sig in hur det arbetet skulle kunna gå till.

Vi har genom studien fått en större medvetenhet om vad som kan påverka elevers motivation till lärande. Under våra intervjuer framkom det att speciallärare och specialpedagoger ibland har andra kunskaper och en annan syn på hur arbetet med lågmotiverade elever kan genomföras. En vidare undersökning kan vara hur deras kunskaper och arbetssätt kan förmedlas till övriga lärare.

Hur vi kan öka elevers drivkraft som leder till lust att lära är en fråga vi själva har ställt oss. Med vårt påbörjade arbete har vårt intresse ökat över vad som främjar motivationen hos elever. En framtida forskning kan vara att göra en fördjupning ur elevers perspektiv.

Referenser

- Ahlén, F. (2015). *Hellre små steg än stora kliv*. Lärarförlaget
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Dahlgren, L., Johansson, K. (2011). *Fenomenografi*. I A. Fejes & R. Thornberg (red.). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red.). (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Giota, J. (2002). *Skoleffekter på elevers motivation och utveckling*. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 7, 279-305. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1208>
- Giota, J. (2006). *Självbedöma, bedöma eller döma? Om elevers motivation, kompetens och prestationer i skolan*. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 11(2), 94–115.
- Hartman, S. (2003). *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter*. Natur och Kultur.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys. Exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
FULLTEXT01.pdf (diva-portal.org)
- Liberg, C. (2020). *Att vara lärare - den didaktiska reliefen*. I U. Lundgren, P., Säljö, R., Liber, C. (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*. (5, uppl.). (s. 379–400). Natur & Kultur.
- Lundgren, M. & Lökhölm, K. (2006). *Motivationshöjande samtal i skolan - att motivera och arbeta med elevers förändring*. Studentlitteratur, Lund.
- Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S. (2016). *Motivation och lärande*. Natur & Kultur. Stockholm
- Skolverket. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6549cc/1553957866629/pdf1069.pdf>
- Skolverket. (2020). *Motivationsskapande undervisning och lärmiljö*
<https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api>

- Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Valerio, K. (2012). Intrinsic motivation in the classroom. *Journal of student Engagement: Education Matters*, 2(1), 2012, 30-35. <https://ro.uow.edu.au/jseem/vol2/iss1/6>
- Wery, J. & Thomson, M. M. (2014). Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students. *Support for learning*, v28 n3 p103-108 Aug 2013. 6pp
<https://doi.org/10.1111/1467-9604.12027>
- Woolfolk, A. & Karlberg, M. (2015) *Pedagogisk psykologi*. Pearson Education

Bilaga 1

Brev till de tilltänkta informanterna

Hej!

Vi, Anette och Sana, skriver ett examensarbete som handlar om att skapa motivation hos elever på låg- och mellanstadiet. Rubriken för vårt arbete är: **Lärares strategier att motivera elever för lärande i klassrummet.**

Jag, Anette/Sana, skulle gärna vilja intervjua dig om ämnet motivation och hur du arbetar för att skapa motivation hos elever. Jag är mycket tacksam om du vill bli intervjuad och delge din syn på detta. Intervjun kommer att spelas in för att sedan transkriberas.

Det du delger kommer inte att kunna kopplas till dig, det är anonymt och hanteras med konfidentialitet. Du kan när som helst under intervjun hoppa över frågor eller avbryta om du önskar.

Jag hoppas att du är intresserad av att vara en del av vår studie. Återkom till mig så snart du kan så kan vi hitta en tid som passar om du väljer att bli intervjuad.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning Sana och Anette

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor/inledandefrågor

1. Hur länge har du arbetat som lärare?
2. Vilken klass undervisar du i?
3. Vilket ämnet undervisar du i?
4. Vilken titel har du klasslärare/ämneslärare?

Specificerade frågor

1. Hur skulle du beskriva elever med hög motivation?
2. Vad tror du att det kan bero på att elever har hög motivation? Var tror du att får de sin drivkraft ifrån?
3. Hur skulle du beskriva elever med låg motivation?
4. Vad tror du att det beror på att en del elever har låg motivation?
5. Vad anser du motiverar elever till lärande?
6. Hur arbetar du med att skapa motivation i klassrummet? Har du några särskilda metoder?
7. Hur försöker du göra för att öka motivationen hos de eleverna med låg motivation?
8. Tycker du, under dina verksamma år, att elevers motivation till skolan har förändrats? Vad tror du att det beror på?
9. Hur tror du relationen mellan skolan och hemmen påverkar elevers skolprestation?